

PRED ZASEDANJEM PARLAMENTARNE KOMISIJE ZA USTAVNA VPRAŠANJA

SKUPNA VLOGA NA OBA ZAKONODAJNA ORGANA

Predstavniki političnih strank in kulturnih organizacij slovenske manjšine se obračajo na senat in poslansko zbornico s prošnjo, naj v Posebnem statutu Furlanije - Julijske krajine zaščitita manjšinske pravice

Kot smo že napovedali v zadnji številki, so predstavniki Komunistične stranke, neodvisnih socialistične zveze, Skupine neodvisnih Slovencev, Slov. demokratske zveze iz Trsta in Gorice, Slov. katoliške skupnosti, Slov. kršč. socialne zveze, Socialistične stranke, Slovenske kulturno gospodarske zveze in Prosvetnega društva »Ivan Trinko« iz Čedad te dni podpisali skupno vlogo na predsednika senata in poslanske zbornice. Vloga vsebuje glavne zahteve, ki jih zakonodajnim organoma skupno postavljajo predstavniki strank in organizacij, v katerih so organizirani Slovenci v Italiji.

Važnost vloge obstoji predvsem v tem, da so jo sestavili in podpisali predstavniki vseh strank in struj, tako da o njej lahko upravičeno trdimo, da izraža voljo in zahteve celotne slovenske manjšine v Italiji.

Vloga je bila tudi poslana v vednost predsedniku ministrskega sveta in članom parlamentarne komisije za ustavna vprašanja ter se takole glasi:

BESEDILO VLOGE

»Podpisani predstavniki političnih strank in kulturnih organizacij slovenske narodnostne skupnosti se na osnovi 50. člena ustave in glede na skorajšnjo ustanovitev dežele Furlanije-Julijske krajine obračajo s prošnjo, naj se v deželni Posebni statut vključijo vsa zakonska določila, ki lahko dostojno in učinkovito zaščitijo slovensko narodnostno skupnost tržaške, videmske in goriške pokrajine.

Leta 1945 je vlada izjavila, kako demokracija obnova države nujno terja, da državljani, ki govorijo različni jezik od italijanskega, dobijo vrsto posebnih jamstev. Dovoljena in zajamčena bo svobodna uporaba jezika ne samo v zasebnih trgovinskih odnosih, na javnih zborovanjih, v bogočastju, tisku, temveč tudi v odnosih s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi. V krajih, kjer prebiva sorazmerno znatno število državljanov, ki govorijo različni jezik od italijanskega, bo v javnih šolah zajamčen pouk materinega jezika. Posebne zahteve tistih področij, kjer prebiva ljudstvo drugega jezika in drugih običajev, bodo zaščitene s svobodnim poslovanjem posebnih krajevnih samouprav.

ZAKAJ POSEBNA AVTONOMIJA

Republiška ustava je poudarila zamisel o zaščiti jezikovnih manjšin.

Toda omenjena načelna določila se za slovensko narodnostno skupnost doslej še niso dejansko izvedla.

Podpisani pripominjajo, da je bila za deželo Furlanijo-Julijsko krajino tudi zato predvidena avtonomija s posebnim statutom, ker je bilo treba slovenski narodnostni skupnosti nuditi primerno zaščito in primerna jamstva. Fašistični režim je namreč Slovincem vse odvzel in jim zanimal najosnovnejše človekove pravice, od uporabe materinega jezika v vsem javnem življenju do pravice, da si ohranijo svoje slovensko ime.

V VIDEMSKI POKRAJINI

Slovenci v videmski pokrajini nimajo niti pouka v svojem materinem jeziku v osnovnih šolah in ta jezik je tam izključen celo iz otroških vrtcev.

V Furlaniji-Julijski krajini je po zakonu (člen 72 pravilnika matičnega urada, kr. odlok z dne 9. 7. 1939 šteč. 1238) dajati slovenska imena otrokom, katerih starši so italijanski državljani.

Še vedno je v veljavi zakon z dne 7. 4.

1927 šteč. 494 o spreminjanju slovenskih priimkov v italijansko obliko.

V krajih, kjer prebivajo Slovenci, je celo prepovedano, da bi se poleg italijanskih krajevnih napisov postavili tudi slovenski.

ZA VSE ENAK ZAKON

Italijanski državljani slovenske narodnosti se ne smejo obračati v svojem materinem jeziku na politična, upravna in sodna oblastva niti ustno niti pismeno.

Ker so podpisani prepričani, da tolmačijo upravičene zahteve italijanskih državljanov slovenske narodnosti, prosijo, naj se izda zakon, ki bo primerno zaščitil slovensko narodno skupnost v bodoči deželi Furlaniji-Julijski krajini, kot med drugim predvideva 6. člen ustave.

Republika ne more določiti različnega ravnanja za različne jezikovne manjšine v okviru države, še manj pa sme delati razlike v okviru iste narodnostne skupnosti, kot na primer med tržaško, videmsko in goriško pokrajino.

Zaščitna zakonska določila naj imajo enak učinek za vse Slovence brez diskriminacij in stopenj.

Glavne zahteve slovenske manjšine

Podpisani zato zahtevajo, naj vlada in parlament v deželnem statutu podrobneje določijo vsa zakonska določila za zaščito slovenske narodnostne skupnosti. Posebni statut pa naj zlasti predvideva:

1. da pripadniki slovenske narodnostne skupnosti smejo svobodno uporabljati svoj materin jezik v osebnih in uradnih odnosih s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi s pravico, da dobe v svojem jeziku tudi odgovor, listine in potrdila;

2. da se v organih deželnih, pokrajinskih in občinskih uradih določi primerno število funkcionarjev, ki popolnoma obvladajo slovenski jezik;

3. da se slovenski narodnostni skupnosti na vsak način zajamči primerno predstavnništvo v deželnem svetu in v komisijah ter organih, ki obravnavajo gospodarska in kulturna vprašanja, katera zadevajo Slovence;

4. da se na področjih, kjer prebivajo Slovenci, uvedejo poleg italijanskih krajevnih napisov tudi slovenski;

5. da se vzgojnim, kulturnim, socialnim

in športnim organizacijam narodne manjšine zajamči enakopravno ravnanje tudi, kar zadeva uporabo prosvetnih prostorov in drugih naprav ter radia in kar zadeva pomoč iz javnih skladov;

6. da se ne smejo v ničemer spreminjati ozemlja pokrajin in občin z namenom, da se izmaliči narodnostna sestava omenjenih enot;

7. da se razveljavijo zlasti: a) kr. odlok z dne 9. 7. 1939 šteč. 1238, člen 2; b) zakon z dne 7. 4. 1927 šteč. 494; c) člen 137 kazenskega postopnika, II. in III. odstavek; d) člen 122 civilnega postopnika.

Sprejmite, gospoda predsednika in go spodje poslanci, izraze našega najglobljega spoštovanja.

Trst, Gorica, Videm, junija 1962.

Tik preden je šel naš list v stroj, smo zvedeli, da se je parlamentarna komisija za ustavna vprašanja v sredo sestala na prvi seji. Sestavila je ožji odbor poslancev, ki bo do 12. t. m. pripravil enotno besedilo osnutka Posebnega statuta.

RADIO TRST A

- NEDELJA, 10. junija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše — »Kraške pripovedke«: O skopem tkalcu, Radijska pripovedka (Dante Cannarella - Jadviga Komac), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Odmevi tedna v naši deželi; 14.45 Sestanek z Gorenjskim kvarteto; 17.00 Tvorica sanj — obzornik filmskega sveta; 18.30 Tržaški obiski: »Padriče«; 21.00 Ljudska opravila in opasila — Niko Kuret: »Kadar Sveti Duh po svetu gre«; 22.00 Nedelja v športu.
- PONEDELJEK, 11. junija, ob: 18.30 Glasba 18. stoletja; 19.00 Znanost in tehnika — Franc Orožen: »Savannah, prva trgovska ladja na atomski pogon«; 20.30 Pietro Mascagni: »Krinke«, opera v treh dej. s prologom. Približno ob 21.30 »Opera, avtor in njegova doba«.
- TOREK, 12. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Giuseppe Montalenti: »Zakaj smo podobni svojim roditeljem« — Razmnoževanje. Celice in kromosomi; 18.30 Iz italijanskega glasbenega ustvarjanja — »Beneške glasbene šole 18. stoletja«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Drame in epopeje našega stoletja — Saša Martelanc: »Izraelski oratorije«; 21.35 Koncert pianista Freddyja Doška — Rachmaninov: Dve etudi, op. 39 št. 2 in 6, Bjelinski: Tretja sonata; 22.00 Obletnica tedna — Josip Tavčar: »Giacomo Leopardi ob 125-letnici smrti«.
- SREDA, 13. junija, ob: 18.30 Italijanski operni pevci: »Gina Cigna in Pia Tassinari«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starec); 20.30 Klasik meseca — Oliver Goldsmith: »Osvajanje v ponižnosti«, igra v treh dejanjih. Prevod: Franc Jeza. Igrajo člani RO; 22.30 Solistični koncerti iz glasbe našega stoletja — Hindemith: Koncert za orgle in komorni orkester, op. 46 št. 2.
- ČETRTEK, 14. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Maks Šah: Ekonomska geografija Zahodne Evrope — Italija; 18.30 Mladi solisti: sopranistka Silvana Calligaris, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli. Na sporedu so Beethovnovi samospevi; 19.00 Lepo pisanje (prof. A. Mužina); 20.30 Simfonični koncert orkestra Italijanske Radiotelevizije iz Milana. Približno ob 21.15 Književnost — »Jože Javoršek in njegova knjiga „Okus sveta“«, ocena A. Rebula. Približno ob 22.00 Franc Jeza: »Islamska umetnost«.
- PETEK, 15. junija, ob: 18.30 Skladbe italijanskih sodobnih avtorjev; 19.00 Sola in vzgoja — Iv. Theuerschuh: »Pomanjkanje skladnosti med vzgojitelji«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.00 Novela 19. stoletja — Aleksander Puškin: »Poštar«.
- SOBOTA, 16. junija, ob: 14.40 Pojeta Gaby Novak in Radmila Karaklajić; 15.30 »Duhovi in prikazni«, dramatizirana zgodba (Aleksander Dumas - »Džan Pertot«), igrajo člani RO; 17.45 Dante Alighieri: Božanska komedija — Nebesa. 31. sprev. Prevod A. Gradnik, pripravil B. Tomažič; 18.30 Jazz panorama; 19.00 Pomenek s poslušavkami; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Teden v Italiji; 20.40 Mariborski zbor »Slava Klavorav«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 10. junija, nedelja: Binkošti
- 11. junija, ponedeljek: Binkoštni ponedeljek
- 12. junija, torek: Janez
- 13. junija, sredo: Anton
- 14. junija, četrtek: Bazilij
- 15. junija, petek: Vid
- 16. junija, sobota: Feliks

— 0 —

STAVKE ŠOLNIKOV NE BO

Sindikalne organizacije italijanskih šolnikov so včeraj sporočile, da so dosegle sporazum s predstavniki vlade glede zahtevanega izboljšanja gospodarskega položaja šolnikov. Vlada je pristala, da bo še to leto izplačala za poviške šolnikom skupno 35 milijard lir, prihodnje leto pa 70 milijard.

Zaradi tega je bila napovedana stavka preklicana in se bo šolsko leto lahko redno zaključilo.

Ali bo zmagol trezen razum?

Najvišje pariško sodišče je v ponedeljek odbilo priziv na smrt obsojenega uporniškega generala Edmundu Jouhauda. Generala, ki je bil prvi Salanov namestnik v tajni nacionalistični organizaciji, so 13. aprila obsodili na smrt. Po Salanovi obsodbi na dosmrtno ječo, so zagovorniki dvignili glas da mora ista kazen veljati tudi za Jouhauda, ki je vendar manjši krivec.

V pričakovanju dokončne obsodbe je Jouhaud poslal iz ječe prav tako zaprtemu generalu Salanu poziv, naj podpiše povelje za prenehanje atentatov v Alžiriji. V svojem pismu pravi general, da je neodvisnost Al-

žirije postala stvarnost, kateri se ni mogoče upirati. Kadar vidi poveljnik, da sta bitka izgubljena in čast rešena, mora v tako tragičnem trenutku dati povelje za konec boja.

Jouhaudov poziv je udaril kot bomba med nacionalistične kroge. Trdijo celo, da je vlada izsilila to izjavo od zaprtega generala. Bolj verjetno pa je, da so zmerni krogi v OAS proti brezcilnemu krvoprelitju. To je tudi vzrok, da so se začela tajna pogajanja z domačini. Če pa ne bi ti razgovori uspeli, ostaneta le dve možnosti, izven uradnega dogovora v Evianu. Prva je ta, da se Evropejci umaknejo v okoliš mest Alžira in Orana in se pripravijo na oborožen odpor. Druga pa, da se vsi izselijo v Francijo, medtem ko bi v Alžiriji ostali napačni oddelki z nalogo, požgati in razrušiti vse, kar so Francozi v deželi zgradili. Vendar prevladuje upanje, da bo zmagal trezen razum, zlasti odkar je papež v govoru odločno nastopil proti atentatom od kate-rekoli strani.

— 0 —

Novi atomski poskusi

V ponedeljek so Amerikanci začeli z vrsto novih atomskih poskusov na otoku Johnston v Tihem oceanu. Poskusnih izstrelitev atomskih nabojev naj bi bilo po vladnem načrtu pet. Posebna raketa bo poletela 50 kilometrov visoko z atomskim nabojem v zmogljivosti enega milijona ton najhujšega eksploziva trinitrotolnola. To pomeni razstrelilno silo, večjo kot vsi naboji skupaj kar jih je bilo v zadnji vojni uporabljenih. Namen teh poskusov je, ugotoviti ali vpliva tako orjaška eksplozija na magnetno polje okoli zemeljske oble tako, da se onemogoči prenos radijskih valov, kar bi pomenilo veliko nevarnost v slučaju nenadnega napada v bodoči vojni.

Ponedeljkov poskus z raketo Thor, ki je nosila atomsko bombo H. pa ni uspel. Izstreljek je zaradi nepredvidenih napak padel z bombo vred v globoko morje. Zdaj se boje, da se utegne bomba razpočiti v globini oceana, kar bi imelo strahovite posledice za ribji zarod.

Amerikanci pa nameravajo poskus ponoviti že prihodnji teden. Sovjetska vlada je že poslala Ameriki oster ugovor proti nadaljevanju atomskih poskusov.

Trgovinske zveze

Veliki nemški dnevniki so objavili že več člankov o prizadevanju sovjetske vlade, da bi zrahljala Evropsko gospodarsko skupnost. Pišejo, da se Moskvi ni posrečilo zva-bit v svoj trgovski krog nobene zapadno-evropske države, razen Italije. Od leta 1953 dalje se je trgovina med Italijo in Sovjetsko zvezo povečala za osemkrat. Italijanska republika je zdaj največji odjemavec sovjetskega blaga.

Včeraj zjutraj se je odpeljal v Moskvo italijanski minister za zunanjo trgovino Preti. Obiskal bo italijansko razstavo v Moskvi in se razgovarjal s sovjetskim trgovinskim ministrom Patoliševem.

Izdaja Konzorcij Novega lista • Odgovorni urednik Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst,

Adenauer še vedno predsednik

Šestinoseddesetletni nemški kancler Konrad Adenauer je bil v nedeljo že sedmič izvoljen za predsednika nemške krščansko-socialne stranke. Dobil je 391 glasov od 461. Pred dvema letoma je bil izvoljen na isto mesto s 427 glasovi. Kljub ponovni zmagi se vidi, da pada priljubljenost starega voditelja. Adenauer vlada preveč paternalistično in ne trpi poleg sebe nobene druge osebnosti. Zelo nerad vidi, kako raste ugled njegovega prvega sodelavca ministra Erharda, ki je Nemčijo v gospodarskem oziru dvignil na zavirljivo višino. Na nekem sestanku se je kancler Adenauer posmehljivo izražal o svojem ministru, namigujoč na njegovo debelo postavo. Rekel je, da ga »smatra za obilnega človeka, ki precej odtehta«. Takšne in podobne puščice so bolj škodile Adenauerju, kakor tistim, na katere jih je izstrelil.

Na vsak način pa se misli stari lisjak zopet predstaviti kot kandidat za kanclerja, čeprav bo pri prihodnjih volitvah že na pragu devetdesetih let.

Kmetije propadajo

Poljski tednik »Polytika«, ki je glasilo komunističnega tajnika Gomulke, se pritožuje, da propadajo kmetijska posestva na Poljskem. Lansko leto so kmetije opustili 63 tisoč posestev s 400 tisoč ha zemlje. Ljudje namreč iščejo lažjega zaslužka v tovarnah, svojo zemljo pa le napol obdelujejo, da jim ni potreba oddajati odvišnih pridelkov. Omenjeni tednik predlaga, naj vlada izda tak ukrep, kot so ga leta 1959 na Madžarskem. Tam so kmetom, ki niso v redu obdelovali zemlje, kratkomalo odzeli posestva in jih priključili državnim kolhozom. Gomulka tudi graja kmečko prebivalstvo, češ da je preveč vdano veri. Dvomimo, da bi vsi ti poskusi in očitki dvignili kmetijsko proizvodnjo.

Nizozemske volitve

Prejšnjo sredo so bile po vsej Nizozemski občinske volitve. Značilnost teh volitev obstaja v premiku na sredinsko levico. Tradicionalna katoliška ljudska stranka je ohranila svoje postojanke. Pridobili pa sta socialistična delavska stranka in pacifiistična delavska stranka. Liberalna stranka je zgubila 6 odstotkov glasov, nekaj pa tudi komunisti. Vodilni stranki sta danes obe socialistični, ki razpolagata v občinah z 42 odstotki glasov.

Železniške nesreče

Vsa javnost je razburjena zaradi nepretranih nesreč po italijanskih železniških progah. Vožnja po železnici je postala že smrtnonevarna; skoraj bi bilo treba napisati oporoko, preden stopiš na vlak. Zadnja velika nesreča, ki se je pripetila danes teden na postaji v Vogheri, je pravi »memento mori«.

Tovorni vlak je z vso naglico treščil na zadnje vozeve potniškega vlaka in je dobesedno pomečkal 63 smrtnih žrtev. Oblasti so sicer uvedle strogo preiskavo in ukazale zapreti strojevodjo in njegovega pomočnika, toda krivda za tolikšne nesreče pade po javnem mnenju tudi še na koga drugega. Prenoviti je treba vso železniško organizacijo in zastarele naprave. Po mnenju strokovnjakov zlasti signalni aparati ne ustrezajo več novim zahtevam. Uprava se opravičuje, da nima denarja in da se bodo mogle šele v teku desetletnega načrta vpekljati izboljšave, kot jih ima na primer že Švica. Toda, v desetih letih naj se še vozimo v stalni življenjski nevarnosti samo zaradi slabe uprave in ker se denar razmetuje drugam in ne uporablja v korist in varstvo državljanov?

Preveč na debelo

Slovita filmska igravka Liz Taylor je znana bolj kot po svojem talentu po izredno visokih plačah. Zdaj igra v Rimu, poleg ljubezenskih zapletljajev, tudi egiptovsko faraonko Kleopatru. Za nastope v tem filmu je do zdaj potegnila nič manj kot eno milijardo in 900 milijonov lir. Ta orjaška številka za en sam film je nagnila celo ameriško davčno upravo, da je poslala v Rim posebnega nadzornika, ki naj pazi, da ne bi igravka kaj utajila na davkih. Taylor je namreč ameriška državljanica.

Ob teh številkah se mi zmislimo le na tiste družinske očete, ki morajo s kakimi 30 tisoč lirami mesečno skrbeti za kopico otrok!

Oče „črnega pirata“

Jules Verne, Karl May, Emilio Salgari, to so tri imena, ki so se vtisnila v spomin starejšega rodu pri Francozih, Nemcih in Italijanih ter v prevodih seveda tudi pri drugih narodih. Vsak izmed teh treh pisateljev je napisal vrsto romanov - potopisov pustolovskih in fantastičnih, ki pa temeljijo na realni podlagi.

Verne je bil fantastičen, ko je govoril o osemdesetih dneh okoli sveta, danes je že zastarel. Karl May je odpiral obzorja v neodkrita svetove, ki so se pozneje izkazali kot resnični. Salgari je pa ustvaril vrsto junaških tipov, ki še danes vplivajo na italijansko mladino z resno močatostjo in poštenostjo, čeprav odeti v pisane cunje piratov.

Letos obhajamo stoletnico rojstva tega čudovitega pisatelja, ki je z nešteti romani obogatil domišljijo mladine prejšnjega rodu. O Salgariju, očetu »črnega pirata« Sandokana, malajskega tigra, so nekateri mrjenja, da sploh ni obiskal tistih daljnih krajev, katere tako nazorno in resnično popisuje. Isto se govori tudi o Vernu in Mayu, da sta se pri pisalni mizi vozila na luno, v globine zemlje, v džungle in prerije. Drugi so pa uverjeni, da bi ta trojica ne

NOVICE

Zbor stoletnikov

Te dni se je zbralo v Rimu 700 oseb, starih nad sto let, na prvo državno zborovanje stoletnikov. Zborovanje je organiziral biološki zavod za proučevanje človeške starosti. V Rimu so vse te Matuzaleme najprej lepo sprejeli, pogostili, potem pa z vsemi aparati preiskovali in spraševali, kako so živeli, da so čakali tako visoko starost. Skoro vsi so izjavili, da zelo radi kadijo, in sicer močne cigare ali pa pipo. Radi čitajo, a ne športnih in ne političnih poročil. Vsi so pa neprestano delali in se niso razburjali. Ni jih plašila misel na jutri; glede hrane in gibanja so pa izjavili, da so se ravnali tako kot drugi ljudje.

Odlikovali so jih z zlatimi svetinjami. Sprejel in blagoslovil jih je tudi papež.

Slovensko gospodarsko združenje

V prostorih Tržaške trgovinske zbornice je bil v četrtek prejšnjega tedna občni zbor Slov. gospodarskega združenja.

Občni zbor je otvoril predsednik združenja g. Stanislav Švagelj. O delovanju te strokovne organizacije pa je obširno poročal tajnik dr. France Škrli. Podpredsednik Dušan Košuta pa je govoril predvsem o trgovinski izmenjavi med Trstom in sosednim jugoslovanskim ozemljem. Poudaril je, da je ta izmenjava dosegla lani vrednost 4 milijard lir.

Občni zbor so pozdravili predsednik Tržaške kreditne banke dr. Kukanja, predsednik SKGZ dr. Dekleva in predsednik društva »Pravnik« dr. Tončič.

Na koncu so bile volitve novega odbora, za predsednika združenja pa je bil ponovno izvoljen g. Stanislav Švagelj.

Smrtna obsodba izvršena

Zadnji dan maja o polnoči je bil konec krvavega življenja Adolfa Eichmanna. Obesili so ga v ječi Ramleh pri Tel Avivu, potem ko je predsednik Izraela odbil prošnjo za pomiloščenje z besedami iz sv. pisma: »Tvoj meč je žene oropal sinov, naj bo tudi tvoja mati brez sinov med ženami.«

Hitlerjev rabelj se je do zadnjega trenutka pred smrtjo obnašal ošabno in hladnokrvno. Pastorja, ki mu je prigovarjal, naj se spravi z Bogom, je odbil, češ zdaj ni časa, da se razgovarjamo o svetem pismu. Na morišču je še izgovoril, da je bil po koren zakonom vojne in svoji zastavi. Vzkliknil je še v pozdrav Nemčiji, Avstriji in Argentini, tla pod nogami so se odprla in Eichmann je zabingljaj. Njegov pepel so razstresli v morje. Spomin na njegova krvava dejanja bo pa za vedno ostal kot strahoten opomin človeštvu, naj ne preda svoje usode v roke diktatorjem.

S to smrtjo pa ni končana obravnava proti nacizmu in sličnim strahovladam. Samo v Avstriji se baje skriva tritisoč esesovskih biričev. V Argentini so pa ustanovili kar dve očitni nacistični organizaciji, ki grozita, da bosta maščevali Eichmannovo smrt.

SVETOVNO PRVENSTVO V NOGOMETU

Zagrizene borbe v Čilu

Letošnje svetovno nogometno prvenstvo je neverjetno bojovito in zagrizeno, tako da je skoraj na vseh dosedanjih srečanjih prišlo večkrat do prepirov in pretepov; seveda ni manjkalo tudi hudih poškodb. Tako močne kot šibke enajstorce izvajajo obrambno igro, katera postane večkrat groba in trda. Zaradi važnosti tekmovanja in odgovornosti so skoraj vsi nogometaši zelo razdražljivi in večkrat se dogaja, da nekateremu »mojstru žoge« popuste živci, kar ima usodne posledice. Sodniki so pa letos preveč popustljivi in nogometaši se zagrizeno borijo za vsako žogo in si jo hočejo prisvojiti na katerikoli način.

Prve tekme so bile na sporedu 30. in 31. maja in ni bilo večjih presenečenj, razen zmage Češkoslovaške nad Španijo. Sovjetska zveza (2:0), Brazilija (2:0), Čile (3:1), Urugvaj (2:1), Argentina (1:0) in Madžarska (1:0) so z lahkoto odpravile svoje nasprotnike (Jugoslavija, Mehika, Švica, Kolumbija, Bolgarija in Anglija). Le Rusi in Madžari so se dobro izkazali s svojo prodorno in vigrano igro. Brazilci in Čili pa so se morali precej truditi, da so premagali nasprotnike; igra Argentinec in Urugvajcev pa je bila zelo bleča. Čehi so z odločno igro osvojili dve dragoceni točki, ki jim bosta odprli pot za nadaljnje tekmovanje. Španci pa so klavirno zgubili, Italijani in Nemci so se zagrizeno, čeprav pazljivo, borili, boljše branili in tako se je srečanje zaključilo nerešeno 0:0. Od poraženih moštev moramo omeniti odločno igro Jugoslovancov, Mehikancev in Angležev.

Navedena moštva so se spet prikazala na igriščih 2. in 3. junija in prišlo je do več presenečenj. Sovjetska zveza, glavni kandidat za končno zmago, je zaigrala nerešeno (4:4) s Kolumbijo, Brazilija se je morala zadovoljiti z nerešenim izidom (0:0) s Češkoslovaško. Mehikanci so nudili Špancem oster odpor in le v zadnji minuti je Herrerovala ekipa zabila odločilen gol. Zelo zagrizena je bila tekma med Italijo in Čilom, kjer je prišlo do precejšnjih izgredov. Domačini so bili bolj čvrsti in so zato zmagali (2:0). Lepe in odločne zmage so dosegli Madžari (6:1), Jugoslovani (3:1) in Angleži (3:1); premagali so Bolgarijo, Urugvaj in Argentino. Nemci so dosegli tesno zmago nad Švico (2:1).

Iz prvih izidov lahko sklepamo, da se bodo v četrt finale verjetno uvrstile naslednje ekipe: Sovjetska zveza, Jugoslavija, Čile, Nemčija, Brazilija, Češkoslovaška, Madžarska in Anglija.

ZA UČITELJE

Solsko skrbništvo v Trstu sporoča, da poteče rok za vlaganje prošenj za začasna mesta in suplenec na slovenskih osnovnih šolah 30. junija.

Tržaškega

Pokrajinski svet:

STROKOVNI LIST V SLOVENŠČINI »NEPOTREBEN«

Na torkovi seji tržaškega pokrajinskega sveta so svetovavci med drugim razpravljali o prispevku ustanovi E.R.A. (Ente Rinascita Agricola), ki izdaja petnajstodnevnik »Rinascita Agricola«. Svetovalec NSZ ing. Pečenko je izjavil, da bo glasoval proti predlogu, naj se nakaže omenjeni ustanovi pol milijona lir prispevka, ker odbor ni upošteval njegove zahteve, naj ta list ima tudi slovensko prilogo. Zahteva — je med drugim dejal ing. Pečenko — je zato upravičena, ker je vsaj 90 odstotkov tržaških kmetovavcev slovenske narodnosti. Svetovalec je hkrati poudaril, da bi ustanova ERA morala prirejati strokovne tečaje za kmetovavce tudi v slovenščini. Predlog ing. Pečenka je podprl tudi svetovalec KP Gombač.

Pokrajinski predsednik je pa predlog odbil z besedami, ki nobenega treznega človeka ne morejo prepričati in so za Slovence celo žaljive. Zato je bil prispevek ustanovi ERA določen z večino glasov. Proti so glasovali le komunisti in ing. Pečenko, socialistični svetovalec pa se je vzdržal.

TURIZEM V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

V novem hotelu »7 palčkov« v Sosljanu so se v torek sestali predstavniki devinsko-nabrežinske občine in številni sosljanski in devinski hotelirji, gostilničarji ter nekaj strokovnjakov na področju turistične dejavnosti. Sestanku je prisostvoval tudi novomenovani komisar urada za turizem v Sosljanu in Devinu podprefekt dr. Adriano Monarca.

Po pozdravnem nagovoru nabrežinskega župana Škrka je povzel besedo občinski svetovalec in ravnatelj Ustanove za tujski promet v Trstu dr. De Rinaldini. Ta je kratko orisal splošno stanje tujskoprometne dejavnosti v Sosljanu in Devinu, osvetlil nekatere pomanjkljivosti ter nakazal več ukrepov za njihovo odstranitev. Zatem je o istem vprašanju govoril odbornik Drago Legiša in zlasti poudaril, da je za razvoj turizma v občini nujno potrebno predvsem rešiti vprašanje kopališč, ki že danes nikakor ne zadostujejo. Predlagal je zato, naj zadevo prouči komisija strokovnjakov, ki naj tudi sestavi načrt, kako naj se v turistične namene izkoristi vsa obala od Štivanca do Brojence v nabrežinskem Bregu.

Prisotne je nato pozdravil komisar dr. Monarca in med drugim dejal, da je krajevni urad za turizem že pričel s pripravljalnimi deli in že takoj začel proučevati vprašanje kopališč. Povedal je tudi, da se njegov uradi začasno nahajajo v novem hotelu »Ciro« v Sosljanu, kamor se lahko vsi prizadeti lahko obrnejo s prošnjami, z nasveti, vlogami itd.

Nato se je razvila živahna razprava, v katero so med drugimi posegli dr. Gruber-Bencova, svetovalec dr. Škerk, hotelirja Castelreggio in Blasina in drugi. Vsi ti so zlasti opozarjali na pomanjkljivosti na področju turistične dejavnosti in svetovali več ukrepov za razvoj turizma v Sosljanu in Devinu.

Župan je zaključil sestanek in izjavil, da občinska uprava jemlje na znanje iznešene nasvete in kritike, ki jih bo tudi skušala upoštevati pri nadaljnjem delu v korist tujkega prometa.

Opčine:

USPELA SOLSKA PRIREDITEV

Slovenske šole so začele s svojimi tradicionalnimi pastopi za konec šolskega leta. Tak nastop je pripravila zadnjo nedeljo tudi slovenska industrijska strokovna šola na Opčinah. Prireditve je bila ob 17. uri v Prosvetnem domu. Na sporedu so bili nastop šolskega pevskega zbora, recitacije, plesne točke, prizor »Cigani« ter veseloigra »Plastika«. Dijaki so se zelo potrudili ter so priredili staršem in drugim obiskovalcem prireditve prijetno presenečenje, zlasti tudi po zaslugi svojih prizadevnih profesorjev.

Slovenski otroški vrtec, ki ga že mnogo let vodi gospa Valerija Šinigoj-Magajna tako, da si je pridobila ljubezen otrok in hvala ležnost staršev, pa je priredil te dni zaključno razstavo, na kateri so malčki prikazali svojo spretnost v oblikovanju snovi in v risanju.

V mesecu maju so naši malčki pridno obiskovali šmarnične pobožnosti, ki sta jih vodila domači župnik Natal Silvani in kaplan J. Vidmar. Znala sta vzbuditi v otrokih zanimanje in ljubezen do te pobožnosti, ki jim bo ostala, upamo, vse življenje. Pač pa bi starši manjših otrok leli, da bi se v bodoče začele te pobožnosti eno uro ali vsaj pol ure prej, ker otroci po osmi uri komaj še drže očke odprte.

OBMEJNI PROMET V MAJU

Po obmejnih prehodih na Tržaškem je prejšnji mesec s prepustnico potovalo skupno 428 tisoč oseb. Od teh je bilo 216 tisoč italijanskih državljanov s Tržaškega in 212 tisoč jugoslovanskih državljanov z bližnjih področij. Največ prehodov so tudi tokrat zabeležili na bloku pri Škofijah, in sicer 155 tisoč. Na drugem mestu je prehod pri Fernetičih (152 tisoč prehodov), na tretjem mestu pa blok na Pesku (27 tisoč prehodov).

Prečnik:

NENAVADEN DOGODEK

Mali Maurizio Spoto iz Trsta, ki mu je šele dve leti in pol, je v nedeljo povzročil hudo zaskrbljenost ne samo svojim staršem in sorodnikom, temveč tudi vaščanom iz Prečnika ter precejšnjemu številu karabinierov in policistov. Deček je ta dan s starši prišel na obisk starega očeta in matere, ki sta oba iz Prečnika. Okrog poldne so starši opazili, da malega Maurizia, ki se je prej igral na dvorišču, ni bilo več na spregled. Pričeli so ga iskati najprej v bližini hiše, a otroka nikjer ni bilo. Ker ga starši

OBVESTILO KMEČKE ZVEZE IN ZVEZE MALIH POSESTNIKOV

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov obveščata dvolastnike, člane obeh organizacij, da 15. junija t. l. zapade rok, do katerega je treba vložiti prošnje za sečnjo lesa na parcelah, ki se nahajajo v Jugoslaviji.

Tajništvo

in sorodniki niso mogli najti niti v vasi niti v bližnji okolici, so seveda postali hudo vznemirjeni in o dogodku obvestili tudi organe javne varnosti.

S pomočjo vaščanov so policisti in karabinjeri začeli pregledovati vso okolico, a prišla je noč, ne da bi otroka mogli najti. Poveljnik karabinjerov je tedaj telefonsko sporočil v Florenco, naj nemudoma pošljejo v Trst dva najboljša policijska psa. Že naslednje jutro sta bila psa na tržaški postaji, od koder so ju odpeljali v Prečnik. Eden izmed psov je brž našel sled za izgubljenim otročičkom in res so ga ob 10.30 v ponedeljek našli za nekim kraškim zidom kakih 2 km in pol severno od Prečnika v bližini državne meje. Deček, ki je toliko ur in vso noč prebil sam na kraški gmajni, ni imel nobene telesne poškodbe, razen nekaj prask na nogi in rokah. Zdravnik, ki ga je brž pregledal, je ugotovil, da je popolnoma zdrav.

V vasi se še vedno mnogo govori o tem nenavadnem dogodku, vsi pa so se oddahnili, ko so zvedeli, da se fantiču ni nič hujšega zgodilo. Najbolj veseli srečnega zaključka pa so seveda bili starši in sorodniki.

IZLET SPDT NA ARTVIŠE

SPDT priredi v nedeljo, 17. t. m., izlet v Artviše. Prijave in obvestila v ul. Geppa 9.

IZLET SPDT NA »KMEČKO OHCET« V BOHINJ

Na kmečko ohcet dne 1. julija priredi SPDT avtobusni izlet čez Podbrdo in Sorico v Bohinj, planinci pa lahko čez Črno prst istotja ali pa v skupinah iz Litostrojske kočice na Možica, Slatnik ali Ratitovec. Prijave v ul. Geppa 9.

Beneška Slovenija

ČEDAD

V soboto so v Čedadu odprli veliko pokrajinsko vinsko razstavo. Svoje pridelke je postavilo na ogled in pokušnjo 28 razstavljavcev. V posebnih kioskih na Stolnem trgu se je lesketalo nič manj kot 8567 steklenic zlahotnih vin, in sicer 48 vrst belih ter 34 rdečih. Otvoritvena slovesnost je bila v prefekturni palači ob navzočnosti številnih predstavnikov oblasti. Govoril je tudi podtajnik v obrambnem ministrstvu senator Pelizzo, ki je obenem čedajski župan. Dejal je, da bo država priskočila na pomoč furlanskim vinogradnikom.

Vinogradništvo v okolici Čedada bi se lahko zelo vzdignilo, če bo vlada dala podpore v zvezi s petletnim zelenim načrtom. Zato je nujno potrebno, da prizadeti takoj zberejo dokumente in vložijo prošnje za podpore.

Popoldne bi morale priti na vrsto še razne druge prireditve v zvezi z razstavo. Začel pa je pihati pravi jesenski veter in se ulivati dež, da je res nastalo »bendimsko« vreme in se je zelo malo pokušavcev vrtelo okrog steklenic. Zato jih pa je bilo toliko več v lepem nedeljskem popoldnevu.

RONAC

Prejšnjo nedeljo smo doživeli slavnosten dogodek, ki pa je imel za vse dobre farane tudi malce žalosten prizvok. Ustoličili so namreč novega župnika. Poslali so nam za dušnega pastirja nekega gospoda iz furlanske ravnine, ki popolnoma nič ne pozna našega jezika. Zgodilo se je torej prav tako, kot smo se bali. Ne razumemo, kako je to, ča višja cerkvena gosposka ne poskrbi slo-

SOCIALNI DEMOKRATI IN DEŽELA

Predstavniki pokrajinskih zvez socialno demokratske stranke iz Gorice, Trsta in Vidma so pred nekaj dnevi izročili v Rimu spomenico, ki pojasnjuje stališče omenjene stranke do dežele Furlanije-Juljske krajine. Iz njihove spomenice posnemamo glavne točke. Prva je zahteva, naj bo statut enoten za vse tri pokrajine in naj se torej ne ustvari za Trst kakšna posebna avtarhična ustanova. Tržaški vladni komisariat naj se ukine, pač pa naj se določi posebna ustanova za upravo luke in industrijskega področja, ki naj bi bila financirana iz skupnih državnih skladov. Prav tako naj se s posebno ustanovo poskrbi tudi za gospodarski dvig goriške pokrajine. Nadaljnja točka se tiče teritorialne preuredbe posameznih pokrajin.

Kar se tiče volitev deželnih svetovavcev, katerih naj bi bilo okoli 60, predvideva osnutek socialnih demokratov štiri volivna okrožja, tako da bi imela vsaka pokrajina svetovavce v sorazmerju s številom prebivalstva.

Govore tudi o varstvu manjšine, toda pravijo, da zadostujejo dosedanje splošne določbe in da torej ni potrebno, da bi se za manjšino uvedla kakšna posebna uredba. Po domače povedano, se pravi, da slovenski manjšini ni potrebno priznati kakšne ugodnosti, ki bi se tikala posebnega volivnega okrožja in zagotovljenega zastopstva v upravnih deželnih organih.

- Kanalska dolina

venskim vernikom take pastirje, ki bi vsaj nekoliko poznali jezik svojih ovčic. Saj menda ni to v duhu bodočega vesoljnega cerkvenega zbora?

ST. LENART

Dne 26. maja so zvonovi zvonili na zadnji poti našemu 92 let staremu cerkovniku Dolga leta je vlekel za vrvi v zvoniku ob slavnostnih in turobnih priložnostih, šele v visoki starosti je cerkev in zvonove prepuštil drugim rokam. Tako častitljivega mežnarja niso imeli po farah daleč na okoli. Ljudstvo se je udeležilo pogreba v velikem številu, ker je imelo pokojnika zelo rado, saj je videlo, kako je marljiv za službo božjo in vljuden do vernikov. Ob odprtem grobu je domači župnik orisal celo rajnega v skrbi za faro in ljudi. Vsa soseska želi svojemu cerkovniku, naj bi še v nebesih delal za čast božjo!

UKVE

V nedeljo, 27. maja, so farani slovesno obhajali 25-letnico pastirovanja domačega župnika Caharije Šukalja. V Ukve je prišel 26. maja 1937. Prav takrat so nastala huda leta za Kanalsko dolino. Farani so se zato spominjali, kako se je dušni pastir v hudih vojnih časih žrtvoval za njih dušno in telesno blaginjo. Mnogo se je tudi trudil, da je spremenil lice starodavne ukljanske cerkve. Vsi župljani mu zatorej kličejo: še na mnoga leta.

Pri nas bi se že morala razviti turistična sezona, toda hladno in neustaljeno vreme še nič kaj ne vabi turistov in izletnikov, nam pa piha zaslužek iz mošnjika.

PODGORA

Po dolgem času in moledovanju je vendar zasijalo upanje, da bo spet popravljena naša slavna »pašarella« čez Sočo. Gre skoro na smeh, pa ni tako, kajti za večino zaposlenih v mestu je postalo resno vprašanje, čemu je treba v dežju in mrazu delati take ovinke čez pevmski ali ločniški most. Zdaj bo konec našega tarnanja, ker so prejšnji teden res prišli delavci k mostu v Stražicah in se resno lotili poprav.

Ker že govorimo o prometu skozi našo industrijsko-poljedelsko vas, moramo ugotoviti, da je tudi cesta od Križišča proti Grojni malo nevarna za pešce, ker je že preozka za naraščajoči promet. Morda bi kazalo napraviti vsaj ozek pločnik za pešce, da bi se čutili bolj varne, zlasti ko pridirjajo avtomobili za hrbtom.

Ker imamo Podgorci tudi svojo sečnjo v hostah ob Grojnici, se moramo pritožiti tudi nad vse »vzgljedno« cesto s križišča pri mostiču pa do pod Bukovja. Želimo si, da bi se kaj kmalu na tisti cesti kak oblastni predstavnik prevrnil v avtu in samo malo popraskal, potem bi že začeli popravljati pot. Tako se pa bojimo, da bomo vozili in hodili iz luknje v luknjo.

Clovek bi si kar rad poplaknil jezo s kozarcem vina. Pa na, zlomka, še krčme nimamo več na križišču pod Britofom. Tam so stari Podgorci moževali in se krepčali, zdaj smo še brez tega središča, ker je lastnica zaprla krčmo. Prav bi bilo, da bi jo kdo spet odprl in preuredil v privlačen lokal za domačine in tujce, ki bodo s »pašarele« kar tja noter padli.

ZAKLJUČNA ŠOLSKA PRIREDITEV
V GORICI

Dijaki Nižje gimnazije in Strokovne šole v Gorici vabijo svoje starše in vse ljubitelje slovenske šole na zaključno šolsko prireditev, ki bo v nedeljo, 10. junija, ob 20.30 na šolskem dvorišču v ulici Randaccio. V primeru slabega vremena se prireditev odloži na naslednjo nedeljo, 17. junija, ob 20.30.

Na sporedu so: tri pevske točke, mladinska igra »Rdeča kapica« in nastop dijaka — harmonikaša.

OSLAVJE

Starejši ljudje ne pomnijo v tem času takšnega vetra, kot je razsajal pri nas v soboto in nedeljo. Trte in sadno dreve kažejo tako sliko, kot da bi jih toča oklestila. Silni veter je ruval kar cela drevesa. Povročena škoda je precej občutna.

Zadnje dni prejšnjega tedna so odpeljali v bolnišnico kar pet članov družine Ipavec, in sicer oča, mater, dve hčeri in zeta. Napadle so jih hude bolečine, začeli so bruhati in mučila jih je visoka vročina. Izjavili so, da so jedli slabo meso, katero je povzročilo neke vrste zastrupljenja. V bolnišnici jim je odleglo. Vsi sosedje jim želimo, da bi se čimprej vrnili domov.

NASI ODBOJKARJI

V soboto je goriški športni klub Olimpia dosegel prav lep uspeh, ki se je dosedaj v desetih letih posrečil samo enemu goriškemu moštvu. V veliki dvorani na Telovadnem trgu je premagal tržaški klub Vis z 2:1

Iz Goriške

(15:13, 12:15, 15:9). Olimpia je zasedla prvo mesto in se premaknila v višjo kategorijo.

Igravci Olimpije so se morali zelo potruditi, da so premagali močne Tržačane, ki so pokazali lepo tehnično igro in veliko mero vigranosti. Goriški igravci kot Anselmi, Pelicon, Kušič in Kraner so bili močnejši, predvsem v napadu in v serviranju ter deloma tudi v blokiranju.

IZJAVA SINDIKATA
SLOVENSKEŠKIH ŠOLNIKOV V GORICI

Sindikat slovenskih šolnikov v Gorici potrjuje že napovedano stavko učnega in pomožnega osebja slovenskih srednjih šol za sredo 6. in četrtek 7. tega meseca, ker je iz popolnoma zanesljivih virov zvedel, da prosvetno ministrstvo, po namigu višjih vladnih oblasti v Trstu, ni niti pričelo dela za izvedbo zakona o slovenskih šolah z dne 9. oktobra 1961 in je namenoma pustilo, da je potekel zadevni šestmesečni rok.

Odbor Sindikata slovenskih šol

Profesorji slovenskih srednjih šol v Gorici so se v sredo dopoldne zbrali k zborovanju v zvezi s stavko. Prisotnim državnim organom v Rimu so poslali protestne brizgovke, v katerih poudarjajo, da so stopili v stavko, ker vlada še ni izdala izvršnih določb k zakonu o pravnem priznanju slovenskih šol v državi.

PEVMA

Žalostno so zvonili na vnebohod pod večer zvonovi v Pevmi. Pokopavali smo Karla Figlja, ki se je skoro dva tedna boril v goriški bolnišnici s smrtjo in je nazadnje podlegel hudim poškodbam, ko ga je po vozil in ranil avto pred njegovo gostilno na goriškem Kornu.

Kot domačin z Oslavja je želel pokojnik biti pokopan v domači zemlji. Kljub lepe mu prazniku in ne da bi bila prej razglašena ura pogreba, se je zbralo veliko število pogrebcev, iz mesta in dežele na pokopališču v Pevmi. Dolga vrsta vencev se je postavila v špalir od mrtvašnice do cerkve.

Po pogrebnih obredih v cerkvi so zapeli domači pevci žalostinko na koru. Nato so se sorodniki in prijatelji zgrnili okrog jame, kamor so polagali truplo dragega rajnika. Odzveneli so zadnji akordi pesmi »Blagor mu...«, ko so se utrnile v mnogih očeh solze v slovo poštenjaku. Zdaj spi po trdnem življenju pod svojim ljubljanim Oslavjem. Naj počiva v miru in tolaži iz nebes svojce in prijatelje.

ZAHVALA

Vsem, ki so ljubljene soproga in očeta

Karla Figlja

spremljali k zadnjemu počitku; vsem, ki so ga v življenju imeli radi; darovavcem cvetja, pevcem iz Pevme za ganljive žalostinke; gospodu primariju iz bolnišnice, zdravnikom; g. župniku za tolažbo in molitev in vsem tistim, ki so nam na katerikoli način pomagali

se iskreno zahvaljujeta
žalujoča soproga Zora in sin dr. Vojko

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Umrl je Franc Saleški Finžgar

V soboto je ves slovenski svet žalostno presenčila vest, da je umrl starosta slovenskih pisateljev, Franc Saleški Finžgar, star 91 let. Usoda mu je bila naklonjena, da je dočkal izredno visoko starost in da je ostal vse do zadnjega duhovno čil, saj je celo v zadnjih letih izšlo še več njegovih izvirnih del. V povojnem slovenskem literarnem in kulturnem življenju pa si je pridobil Franc Saleški Finžgar posebne in izredne zasluge s tem, da je pomagal ohraniti pri življenju najstarejšo in najbolj častitljivo ter zaslužno slovensko založbo, to je Mohorjevo družbo, ki ima zdaj svoj sedež v Celju, svojo pot pa je začela pred dobrim stoletjem v Celovcu. Mohorjeva družba je lani počastila Finžgarja s tem, da je ustanovila posebno literarno nagrado za izvirna leposlovna, esejistična, literarno-znanstvena ali poljudno znanstvena dela, ki še niso objavljena in katerih vsebina mora ustrezati načelom Mohorjeve družbe ali kot priznanje za zasluge za Mohorjevo družbo. Prva teh nagrad je bila podeljena prav Francu Sal. Finžgarju kot dolgoletnemu zaslužnemu uredniku Mohorjeve družbe.

Franc Sal. Finžgar se je rodil 9. februarja 1871 v Doslovičah pri Breznici na Gorenjskem. Oče mu je bil krojač in kajžar, pozneje pa si je postavil pri fari nov dom. Dve leti je hodil v domačo enorazrednico, dve leti pa je obiskoval šolo v Radovljici, nakar so ga vpisali v ljubljansko gimnazijo. Prvo leto mu je šlo v srednji šoli slabo, končal pa je z odliko. Nato je šel v bogoslovje v Ljubljani. Za duhovnika je bil posvečen leta 1894. Kaplanoval je v raznih krajih, med drugim v Bohinjski Bistrici, na Jesenicah in v Kočevju, župni upravitelj pa je bil v Škofiji Loki in nato župnik v Želimljem in v Sori. Leta 1918 je bil imenovan za župnika trnovske fаре v Ljubljani, kjer je od tedaj živel. V času med obema vojnama si je postavil prijazno vilo, katero pa so mu med vojno bombe delno razdejale, pri čemer je bil tudi sam hudo ranjen ter je na posledicah trpel ves povojni čas.

Od leta 1922 je bil Franc Sal. Finžgar urednik knjižnih izdaj celjske Mohorjeve družbe in priljubljenega družinsko-literarnega lista »Mladika«.

Njegova dela

Finžgar je nedvomno najbolj priljubljeni slovenski pisatelj. Literarno je začel delovati že kot študent. Kot osmošolec je napisal dve večji povesti: »Gozdarjev sin« in »Zaroka o polnoči«, ki sta bili obe tudi objavljeni. V bogoslovju se je zanimal predvsem za mladinsko književnost. Svoje takratne stvari je objavljaval v listu »Vrtec«. Takrat je pisal tudi pesmi, med njimi nekaj socialno usmerjenih balad in planinsko epično pesnitev »Triglav«. Leta 1898 pa se je spet poslovlil od verzov in se vrnil k svoji pravi ljubezni, to je k pripovedništvu. Kot kaplan v Kočevju je napisal novelo »Deteljico«, v kateri je obravnaval družbene probleme, za Mohorjevo družbo pa je napisal povest »Stara in nova hiša«. Napisal je tudi socialni roman »Kvišku« in povest »Dovolj pokore«. Leta 1901 je napisal ljud-

sko igro »Divji lovec«, ki so jo slovenski odri radi igrali vse do današnjih dni. Nekaj časa je pisal pod vplivom Cankarjeve poetične proze. Nekake spominske meditacije so črtice in novelice ciklusa »Moja duša vasuje«, ki je izšel v reviji »Dom in svet« leta 1903.

Toda v tesnih mejah črtice in liričnega sloga se Finžgarjev krepko realistični značaj in epska narava nista mogla prav izživet. Izživila sta se šele v obširnih pripovednih delih, kot je bil roman »Iz modernega sveta«. To je bila ena prvih slovenskih povesti, ki se je dogajala med delavci. Največji sloves pa si je ustvaril Finžgar s psevdozgodovinskim romanom »Pod svobodnim soncem«, katerega je napisal pod vplivom sloviti Sienkiewiczjevih romanov iz poljske zgodovine. Ta roman v dveh delih predstavlja še danes najbolj priljubljeno branje slovenske dijaške mladine, kot dokazujejo statistike ljubljanskih in drugih knjižnic. Toda svoj umetniški vrh je dosegel Finžgar v novelah in povestih »Sama«, »Dekla Ančka«, »Prerokovana«, »Kronika gospoda Urbana« in še nekatere druge. V »Sami«, ki je bila objavljena v »Dom in svet« leta 1912, je prikazal odločilni duševni preobrat v življenju podeželske učiteljice in se povrnil k umetniškemu problemu opisovanja življenja na kmetih. Še boljša je povest o »Dekli Ančki«, to je o preprostem dekletu in njenih težavah, ki je izšla leta 1913 prav tako v »Dom in svet«. Takrat je napisal tudi štiri-dejanko »Naša kri«, dramo o slovenstvu, ki vključuje vsem političnim preobratom, ker se opira na kmetijski stan. Podoben motiv je obdelal v drami »Veriga«. V povesti »Prerokovana« je obdelal vojni čas, enako v zgodbi »Boji« ter v »Kroniki gospoda Urbana«.

Urednik in prijatelj mladine

Glavni čas Finžgarjevega ustvarjanja spada v dobo pred prvo svetovno vojno in v vojna leta. V povojnih letih je objavil med drugim dramo »Razvalina življenja«, v kateri je z brezobzirnim realizmom odkril najhujšo rano na slovenskem narodnem telesu, to je alkoholizem. Objavil je tudi še nekatere manjše povesti v koledarjih Mohorjeve družbe. Napisal pa je tudi razne eseje o Gregorčiču, Medvedu, Prešernu, Zupančiču, Cankarju, Mešku in drugih pisateljih in pesnikih.

Iz časa po drugi svetovni vojni je omeniti predvsem knjigo njegovih spominov, ki je izšla pri Mohorjevi družbi in je pritegnila splošno pozornost literarne javnosti, ker je napisana sveže in z izrazitim čutom za aktualnost. Objavil je tudi razne izvirne novele in mladinske povestice, ki pa ostajajo po pomenu ob robu njegovega literarnega dela.

Finžgarjeva podoba pa bi ostala nepopolna, če ne bi omenili še njegove druge vsestranske dejavnosti na kulturnem področju. Velike zasluge si je pridobil med drugim za slovensko katoliško akademsko mladino, ki ji je oskrbel pred vojno v Ljubljani poseben dom — »Jegličev dom«. Tudi drugače je kazal veliko skrb za slovenski študirajoči naraščaj, v katerem je po pravici videl up in bodočnost naroda. Njegove zasluge za slovensko katoliško kulturo so izredne, zlasti tudi na vzgojiteljskem področju, saj je bil vedno pripravljen, da s predavanji posreduje mlajšim generacijam svoje izkušnje in zrele nazore o svetu. Bil je najmarkantnejša postava med sodobno generacijo slovenskih pisateljev in za seboj zapušča trajno in globoko sled.

Pisatelj pogreb

Pisatelj F. Sal. Finžgarja so pokopali v pone-deljek popoldne na ljubljanskih Zalah. V imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti se je poslovil od pokojnika pisatelj France Bevk, v imenu Društva slovenskih pisateljev pa njegov predsednik Anton Ingolič.

V imenu Mohorjeve družbe in Ciril-Metodijskega društva slovenskih duhovnikov mu je spregovoril v slovo pisatelj Stanko Cajnkhar.

Pogrebne cerkvene obrede je opravil stolni vikar dr. Jože Pogačnik.

Jubilej dveh italijanskih slavistov

Na literarni filozofski fakulteti rimske univerze so te dni obhajali znanstveni jubilej dveh odličnih italijanskih slavistov; to sta Ettore Lo Gatto in Giovanni Maver. Slovesnosti so se udeležili veleposlaniki in kulturni atašeji slovanskih držav, številni univerzitetni profesorji, ugledne kulturne osebnosti in študentje.

Ettore Lo Gatto, profesor za ruski jezik in literaturo, se je začel za slavistiko zanimati med študijem v Nemčiji. Giovanni Maver, profesor za slovansko jezikoslovje, pa velja za enega izmed utemeljiteljev italijanske slavistike. Na slovesnosti je izročil profesor Picchio, ravnatelj instituta za slovansko filologijo, vaskemu po en izvod zbornika, pri katerem je sodelovalo 72 jezikoslovcev iz vsega sveta.

SMRT SKLADATELJA VASILIIJA MIRKA

V sredo je umrl v Ljubljani tržaški slovenski skladatelj Vasilij Mirk. Za slovensko glasbo v Trstu si je pridobil zlasti kot profesor in organizator glasbenega pouka pred vojno in po njej velike zasluge.

Muzej na prostem pri Gospe Sveti

Pri Gospe Sveti pri Celovcu urejajo zdaj muzej na odprtem, po vzgledu znamenitih skandinavskih muzejev. Novi muzej bo eden največjih odprtih muzejev v Evropi. Vodstvo muzeja je že odkupilo štiri hiše, ki prikazujejo značilni starokoroški tip hišne arhitekture in tri so tudi že razdrli ter jih prenesli na kraj novega muzeja na prostem. Ena izmed teh zgradb predstavlja staro kaščo s področja Zelenih kaplj in je značilna zlasti za staro slovensko koroško arhitekturo. Muzej bodo uradno odprli prihodnjo jesen.

UMRL JE RAZISKOVALEC W. BEEBE

Na Trinidadu je umrl znani ameriški znanstvenik, prirodoslovec in raziskovalec William Beebe. Star je bil 84 let. William Beebe je slovel kot eden najboljših raziskovalcev južnoameriškega pragozdnega in podvodnega sveta. Knjige, v katerih je opisal svoja pustolovska raziskovanja v pragozdovih in pod morjem, so bile svoj čas pravi best-sellerji. Prevedene so bile v mnoge jezike, in še danes so močno priljubljene tudi pri evropskih bralcih.

Švicarji hvalijo Miha Baloha

Tržaška slovenska igravca Mira Sardoč in Miha Baloh igrata glavni vlogi v filmu »Zgodnja jesen«, ki ga snemajo v Zagrebu. Film režira Tomo Janjič.

Miha Baloh je bil deležen zelo dobre kritike tudi v zvezi s filmskim festivalom v Cannesu, kjer so predvajali jugoslovanski film »Dvoje«, v katerem igra Miha Baloh poleg Bebe Lončar glavno vlogo. Njuno igro hvali med drugim ugledni filmski kritik dnevnika »Neue Zürcher Zeitung« v svojem dolgem pregledu o festivalu. Ni pa navdušen nad jugoslovanskim filmom samim, češ da je režija preveč očitno imitirala francoski »novi val«.

TEDEN KNJIGE V SLOVENIJI

Od 1. do 9. junija je v Sloveniji prirejen teden knjige, ki ga organizira pripravljalni odbor pri Trgovinski zbornici Ljudske republike Slovenije z zastopniki vseh slovenskih založb. Poleg raznih prireditvev je za širok krog bralcev najbolj značilno v tednu knjige to, da vse založbe v svojih knjigarnah prodajajo domače in tuje knjige s popustom od 15 do 50% (izvzete so šolske knjige). V Ljubljani letos ni knjižnega sejma, kakršen je bil lani v predvorju Križank.

UMRL JE VINKO GROBLER

Umrl je mladi slovenski filmski režiser Mirko Grobler, eden izmed ustanoviteljev družbe »Vibafilm« v Ljubljani. Mirko Grobler je bil star šele 39 let. Ime kot filmski režiser si je pridobil s svojimi dobrimi filmskimi obzorniki, nakar se je razvil tudi v režiserja igranih filmov. Posnel je dva slovenska igrana filma in več kratkih dokumentarnih filmov.

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

GOSPODARSTVO

Ali je kolonstvo (spolovinarstvo) še mogoče?

V Italiji je več kot milijon kmetijskih obratov, ki imajo kolonski-spolovinarski značaj: zemlja ni od tistega, ki jo obdeluje in obdelovalec - kolon dobiva določeni odstotek pridelkov. To bi bila temeljna značilnost kolonstva. V posameznih primerih pa je mnogo posebnih razmerij med lastnikom nepremičnin, to je gospodarjem zemlje, stanovanjske hiše in gospodarskih poslopij ter kolonom, obdelovalcem. V tem oziru ima veliko vlogo vprašanje živega in mrtvega inventarja na posestvu, to je vprašanje živine in orodja, potem pa gospodarska usmerjenost obrata itd. Na splošno velja načelo, da dobi kolon 53% pridelkov.

V naših krajih je kolonstvo razširjeno predvsem v goriških Brdih, a pravih kolonov brez vsake lastne nepremičnine je prav malo, mogoče kakih 40, ker drugi, ki jih tudi smatramo za kolone, so prav za prav najemniki, ker imajo tudi lastno kmetijsko posest. Med 35 koloni baronice Taccò v Števerjanu ni niti polovica pravih kolonov. Ostali so mali posestniki, ki poleg svojega obdelujejo še kolonijo baronice.

Glede delovne sile so gospodarji vedno gledali, da bi bile na kolonijah mnogoštevilne družine in čim več delovne sile, ki je bila vezana na kolonijo in se ni smela zaposliti drugod. Danes je mnogoštevilnih družin vedno manj in mlajše delovne sile iščejo lažjega zaslužka izven kolonije, predvsem v industriji, ali pa se tudi izselijo.

Pred letom dni so v tem času razpravljali v Rimu na kmetijski konferenci tudi o kolonstvu. Mnogi so res pametno govorili, a drugi so streljali mimo. Enotnega zaključka ni bilo ne glede na kolonstvo ne glede na mnogih drugih vprašanj, ki so tesno povezana s kmetijstvom. Življenje pa je medtem šlo in gre svojo pot in odrasli otroci briških kolonov delajo v tvornici v Podgori ali drugje, nekateri pa so se izselili v Nemčijo. Značilen beg z dežele.

Mnogo je vzrokov, da ljudje, kmečki in koloni bežijo z dežele, a glavni vzrok je mizerija, ker zemlja prinaša premalo dohodkov in ker se tudi dotični dohodki dosežejo le z velikim, čezmernim trudom. Še samostojni kmetje bežijo v industrijo, pa bi ne bežal kolon, ki mora kot tak še za drugega delati! Mnogi lastniki kolonij so morali priznati, da čisto vlada med koloni mizerija in da se ne sme ostati samo pri ugotovitvi. Potrebno je nekaj ukreniti. Istočasno je treba korakati z duhom časa: potrebno je mehanizirati obrate.

Mnogo kolonij je premajhnih, da bi jih bilo mogoče s pridom obdelovati s stroji. Zato je pač potrebno združiti več kolonij

v eno in jo opremiti s primernimi in zadostnimi stroji. Na to pot se je podalo mnogo italijanskih veleposestnikov s kolonijami, nekateri pa še oklevajo. Za ureditev večjih motoriziranih kolonij je potrebno namreč precej kapitala. Drugi skušajo na svojem posestvu opustiti kolonstvo in hočejo gospodariti s specializiranimi plačanimi delavci, seveda močno mehanizirano po sest. Ponekod so nastale in nastajajo delniške družbe, ki vodijo kmetijsko posest kot industrijski obrat, brez kolonstva, v lastni režiji. Vsem tem so za zgled kmetijski obrati v ZDA.

Iz vsega izhaja, da je dosedanji način gospodarjenja s koloni nemogoč in da je potrebno iskati novih poti, ki pa vse zahtevajo nove kapitale v obratih. Reorganizirano kmetijstvo pa bo delno še poznalo kolonstvo, a tudi to bi moralo z izvedbo zelenega načrta izginiti, ker je jasno, da bi mehanizirani kolon bolj in z večjim veseljem gospodarili, če bi vsi sadovi njegovega truda bili njegovi in jih ne bi bilo potrebno deliti z drugim.

Osvežitelj zelenjadi

Pred dnevi smo čitali, da so v raznih mestih ugotovili, kako so mnogi mesarji z neko kemično snovjo osvežili barvo mesa, da se je zdelo sveže in so kot takega tudi prodajali.

Kmalu nato pa so se razširile vesti, da se je posrečilo odkriti neko snov, ki vzdržuje zelenjad več dni v svežem stanju. Tako so ohranili beluše-šparglje sveže skozi 3 tedne, enako brokole in zeleno (šelin), pa tudi še razno drugo zelenjad.

Sredstvo, ki so ga uporabljali, je neki umetno sestavljen rastlinski hormon s čudnim znanstvenim imenom »benzilaminopurin«, ki pa bo najbrž od prihodnjega leta naprej v prodaji pod imenom »Verdan«. V

bistvu učinkuje na ta način, da zmanjša dihanje zelenjadi in s tem prepreči ovelot.

Trenutno delajo s tem sredstvom velike praktične poskuse, in sicer za ohranitev zelenjadi pri morskih potovanjih. Z novim sredstvom bodo seveda skušali ohraniti tudi cvetlice več časa sveže.

Grozdni črvi - kiseljaki

Pravo ime teh nepridipravov je »grozdni sukač«, a jim pravimo tudi »črvi«, ker so tem podobni. Pravimo jim tudi »kiseljaki«, ker od njih napadene jagode splesnijo in se skisajo ter s tem kvarijo mošt in poznejše vino. Škoda, ki jo povzročajo, je zelo znatna, zaradi česar jih moramo zatirati.

Pri nas nastopata dva grozdna sukača, katerih delo pa je enako: pred cvetenjem in tudi še po njem objedajo zarod in ga celo spredejo v klobčiče. To dela prvi rod škodljivcev. V avgustu se pojavi drugi rod, če prvega nismo uničili. Črviči popolnoma izjejo notranjost nekaterih jagod, druge pa le delno. Če je vreme količkaj vlažno, se vse poškodovane jagode skisajo.

Proti grozdnim zavijačem ali kis. ljakom (črvom) se borimo s škropljenjem. Škropiti pa moramo, kakor hitro opazimo takega škodljivca pri zarodu, torej tudi že pred cvetenjem; potem pa še po odvetju. Za škropljenje — v dobi cvetenja — lahko uporabljamo »carposan« ali »svinčeni arzenat« ali »Panam« ali »Cidial 50 L«, torej tudi najbolj strupena škropiva. Za škropljenje v avgustu, ko so jagode že debele in če grozdje že začne zoreti, ne smemo škropiti s »carposanom« ali »svinčnim arzenatom«, ker sta oba močno strupena. »Panam« in »Cidial 50 L« nista huda strupa za ljudi in živali s toplo krvjo, zato uporabljamo blizu zorenja grozdja ti dve škropivi.

Za 100 litrov škropiva raztopimo v 100 litrih vode po 100 gramov »Cidial 50 L« ali 180 gramov »Panam« ali 50 gramov »Carposana« ali 500 gramov »svinčnega arzenata«.

Vsa ta škropiva lahko premešamo škropivu proti peronospori, torej med raztopino modre galice in apna, med aspor in druga nebakrena škropiva proti peronospori ali med škropilno žveplo.

ŽENA IN DOM

OTROK PRI IGRANJU

Opazujte otroka pri igranju, ker ga boste s tem najboljše spoznali. Otrok pri igri popolnoma pozabi na osebe, ki ga obkrožajo in se ves uži v vanjo.

Nikar ne motite otroka pri igri brez nobenega vzroka, ker predstavlja ta zanj nekaj važnega. Če pa mora prenehati z igranjem, mu morate ljubeznivo dopovedati vzrok prekinitve. Tako vas bo otrok ubogal in se ne bo razdražil.

Kadar se otrok igra, naj bo oblečen tako, da mu ne bo treba neprestano paziti, da ne pokvari obleke.

Predvsem skrbite, da najdete za otroka primeren kotichek, kjer se bo nemoteno igral in kjer bo lahko držal svoje igrače. Zelo lepo bi bilo, če bi otrok imel na razpolago posebno sobo za igranje, ali to je skoro nemogoče, ker so stanovanja v mestu majhna.

Navadite ga, da bo pazil na svoje igrače in da jih bo po končani igri spravil na določeno mesto. Med igro skušajte pripraviti otroka na to, da bo svoje igrače posodil tudi mlajšemu bratcu ali prijatelju. Pri otroku je namreč čut lastnine zelo razvit in mnogokrat lahko opazimo, da noče posoditi priljubljene igrače drugim. Kakor hitro mu vzamete iz rok igračo, ima vtis, da jo je za vedno izgubil.

Nasprotno pa smatra, da je njegovo vse to, kar lahko prime, in ne more razumeti, zakaj mora vrniti to, kar smatra za svoje.

Do četrtega leta se otroci ne igrajo skupaj v pravem pomenu besede, ampak samo drug poleg drugega. O tem se boste prepričali, ako jih boste poslušale pri igranju. Vsakdo govori samo s sabo in se zanima samo za to, kar sam dela. Zato ne smemo zahtevati, da otrok posodi svoje igrače, ako ima manj kot 4 leta. Če je v družini več otrok mlajših od štirih let, bo moral imeti vsak svoje igrače, ker se boste samo na ta način izognili prepiru, jezi in ljubosumu.

Ne smete podcenjevati važnosti igre, ker igra pomaga otroku, da se razvije in uravnovesi. S pomočjo igre otrok postane močan in gibčen ter si pridobiva koristna izkustva.

Pri otroku izpod 6 let je igra najprimernejši način njegove vzgoje, po 6 letih bo igra vedno bolj predstavljala to, kar predstavlja za odrasle, namreč razvedrilo in počitek. Kadar bo igra predstavljala le samo redek odmor v življenju, ki temelji na delu, na otroška doba prenehala in se bo treba, čeprav z žalostjo, posloviti.

Ondina

PRIDELEK OLIVNEGA OLJA NA SVETU

Pridelek olivnega olja letine 1961-62 je znašal na vsem svetu 11.7 milij. stotov ali okoli 10% manj kot prejšnje leto. Glavne pridelovalne države so pridelale (v milij. stotov): Španija 3.15, Italija 3.10, Grčija 2.20, Portugalska 1.05, Turčija 0.96, Tunis 0.3, Maroko 0.25, Francija 0.155, Argentina in Sirija vsaka 0.05, ostalo druge države.

R. B.

Peta usode

13.

Prašnikovo je objela žalost. »Imela sem občutek, da se je moralo nekaj zgoditi. Rajko je tudi bil ves drugačen kot po navadi.«

»Res ne vem, kaj je Dragico nagnilo, da se je tako odločila. Mislil sem, da se dobro razumeta, pa je kar na naglo zapustila dom. Do danes še ni dala znamenja, kje je.«

Gospa je gledala v tla, solze so ji privrele v oči. Gozdar je to opazil in se je trudil z besedo: »Če pomislim na vsa leta nazaj... tako neverjetno se mi zdi, da skoraj nimam besede.«

Samo ura je tiktakala, oba sta molčala. Čez nekaj časa se je gozdar spet oglašil: »Do vas imam veliko zaupanje, gospa. Moram si olajšati srce, ker se tako bojim za Dragico... saj ona niti ni moja prava hči. Moje ime sicer nosi. Z rajno ženo sva jo vzela za svojo.«

B. seda se je spet pretrgala. Oba sta gledala v tla. Gozdarjeva žalost je Prašnikovo tak prevzela, da je celo njene skrbi za njo potlačila.

»Tu v tem kraju nihče ne ve,« je spregovoril stari Vornik, »da je Dragica hči moje sestre Darje, ki je že pred leti umrla. Koliko je reva pretrpela. Malo mesecev je imela Dragica, ko sva jo vzela. Po materini smrti je postala sirota. Oče ni hotel o njej ničesar vedeti, tudi že prej ko še ni prišla na svet.«

Čudno je odmevalo v sobi, ko se je na glas zakrohotal. »Seveda, kdor je tako bogat kot on, ne poroči gozdarjeve sestre. Toda obljubljeni zakon in od dekleta vse prejeti, to pa je znal...«

Rezko je odrezal in zamahnil z roko. »Tako dolgo je že tega... bolj je, da ne govorim. Toda človeka duši in trpi...«

Stisnil je zobe. Videlo se mu je, da noče kaj več povedati. V teh par minutah je še preveč odkril. Nobenemu človeku še ni črnil, šele zdaj gospe Prašnikovi, ker je videl, da čuti z njim. Kdo je oče Dragice, pa tudi ona ne bo zvedela.

»Tako nepojmljivo je, kar pripovedujete, gospod Vornik, da kar težko verjamem.« je opomnila gospa sočutno. »Ne razumem

tudi, čemu sta vi in vaša žena tako ravnala z Dragico, kot da je vajina hči.«

»Saj tudi je... moja žena jo je prav tako kot jaz imela rada.« Bolestni izraz na njegovem obrazu se je še bolj raztegnil. »Bo li me, da je kar tako odšla, in zaradi Rajka. Ah, ko bi vedela, kakšno bridkost mi je prizadela.«

»Prav gotovo ni tako daleč mislila,« je gospa branila Dragico. Vam se prav tako godi kot Rajku. On tudi meni ni nič povedal. Od drugih sem morala zvedeti, da je malo pred svojim odhodom rešil neko deklo pred smrtjo. Tovarnarjeva hči je brez premisleka skočila v naraslo vodo in on jo je potegnil iz valov. Čudim se, da je o tem dogodku tako molčal.

»Tovarnarjevo hčerko? Lipičevo?«

»Da, njo. Sedaj je Rajko uslužben v njegovi tovarni. Menda je prav dobra služba.«

Gospa Prašnikova bi nemara še kaj povedala, toda ko je videla, kako se Vornik drži, je umolknila.

Gozdar je vstal: »Moram iti. Predolgo sem se že zadržal.« je rekel z raskavim glasom in ponudil roko v slovo.

Kar odcahnul se je, ko je stopal po stezi navzgor proti gozdarski hiši. Slišal je ime moža, ki ga je že dolga leta sovražil. Tam spodaj je hiša tistega človeka! Oh, ko bi smel dati duška svoji jezi. Niti z besedo se ne more olajšati. Že zaradi Dragice ne! Nekega dne bo pač morala zvedeti, da ni on njen oče in njegova rajnica ni njena mati. Samo zato, ker je nosila priimek njegove sestre in se je prav tako imenovala kot on, ji je mogel doslej vse prikriti. Čez nekaj mesecev pa bo polnoletna. Ko bo potrebovala morda papirje za poroko, bo morala vse zvedeti.

Nehote je stresel z glavo. Kam blodijo misli. Zdaj je važno samo to, da bi zvedel za Dragico, drugo se bo že potem uredilo.

—0—

»Veste, gospodična Vornik, danes bomo imeli še obisk. Od časa do časa obišče naš gospodar posamezne oddelke tovarne.«

»Gospodar?«

»Da, gospod Lipič. Nenadoma se prikaže. Je že taka njegova navada.« Deli, njena prijateljica v pisarni se je zvonko nasmejala.

»Imam pač nekaj zvez in zato me taki obiski ne presenetijo.«

»To je zelo prav,« je Dragica zmedeno odgovorila. Zmislila se je na domačo vas in da ima tovarnar tam svojo vilo.

»Prav nič se ne bojim takšnih nadzorovanj,« je Deli nadaljevala. »Imam vedno vse v redu. Če pa najde gospod Lipič kaj narobe, tedaj je pa joj.«

Pri vratih se je že zaslišalo govorjenje. »Je že tu,« je Deli še upala izreči, ko je že stopil v pisarno tovarnar Lipič v spremstvu vodje oddelka in šefa osebja.

»Tu delata gospodična Deli Vrbnik in gospodična Dragica Vornik,« je predstavljaj vodja. »Obe gospodični sta...«

»Že dobro, mi zadostuje,« ga je Lipič prekinil.

Uprl je oči v Dragico, ki ni vedela kam pogledati v zadregi. »Vi ste Vornikova?« je vprašal z navidez mirnim glasom.

»Da, gospod Lipič,« je odgovorila Dragica močno vznemirjena. Ni si znala razlagati, čemu sprašuje prav njo in s tako čudnim glasom. Še preden je domislila, so gospodje že zapustili sobo.

Lipič se je komaj obvladal. Potegnil je uro iz žepa: »Pravkar sem se spomnil, da me čaka važen razgovor. Vas bom že poklical, ko bomo nadaljevali obhod.«

Uradniki so prikimali in se začudili, ko je gospodar tako bliskovito zginil.

—0—

Glavni inženir Mirt je stopil v sobo, kjer je Rajko že več časa izdeloval nove načrte.

»No, gospod Prašnik, kako napreduje delo?«

»Gre, gre, a ne tako hitro, kot bi si sam želel.«

Inženir Mirt si je pazljivo ogledal osnutke, primerjal z računi in razsodil.

»Ne bodite nepotrpežljivi, dragi Prašnik. Kolikor morem v naglici presoditi, ste to izdelali brezhibno. Kdo drugi bi porabil dosti več časa, vi pa boste končali, prej kot sem mislil.«

Rajka je ta pohvala razveselila.

(Dalje)

Televizijske kamere so ga zasledovale tudi pri ižkanju in študiranju starodavnih dokumentov. Zato si je moral izmisliti tudi glede tega zanesljiv izgovor. Lotil se je pisanja debelih zgodovinskih študij in učbenikov za razna področja, kar ga je opravičevalo, da je mogel študirati ohranjeno gradivo. Učbenike je pisal dosledno le tako, kot je vedel, da morajo biti napisani, vendar pa je vanje vključil toliko novega gradiva in novih zgodovinskih dokazov ter izvirnih idej, da bi se mogel vedno zagovarjati, da je dobro izkoristil preštudirano gradivo, če bi ga obtožili kake ne- lojalnosti. Medtem ko so njegove debele študije naraščale po obsegu in nizale vedno več dokazov — in vedno bolj logično — da je zgodovina človeštva zares potekala tako, kakor je hotela vlada Srečnega sveta, se je v njegovi glavi vedno bolj kopičilo resnično znanje o zgodovinski razvojni poti človeštva.

Seveda so obstojale tudi v tajnem vladnem arhivu velike vrzeli v zgodovinski dokumentaciji, ker so bile pač dobe, ki so hlapčevsko vestni arhivarji sproti in popolnoma uničevali pravo zgodovinsko gradivo. V drugih dobah so jemali ti svojo službo bolj vestno in so ohranili v tajnem državnem arhivu vsaj osnovne dokumente o resničnem dogajanju v svojem času. Poleg tega je bilo očitno, da je zajelo tudi tajni arhiv nekaj temeljitih čistk,

Povzatek iz vesolja

E. Z.

62.

s katerimi so hoteli še naknadno uničiti ohranjeno gradivo o določenih dogodkih in pojavih. Toda pri tem so postopali premalo sistematično, ker pač nihče ni imel več popolnega pregleda nad ogromnim materialom, ki se je v tisočletjih nakopičil v arhivu in ki je bil samo mehanično registriran, v kolikor so to lahko opravili stroji, ni pa bil več organsko urejen in pregleden. Tako je sicer o marsičem izginila izvirna dokumentacija, omenjena pa je ostala posredno, v drugem, dozdevno manj važnem gradivu.

Tako je vendarle lahko počasi rekonstruiral v glavnih obri- sih resnično zgodovino posameznih razvojnih dob: sestavil si jo je iz neštetihi večjih in manjših dokumentarnih drobcev, kot velik mozaik, sestavljen iz tisočev in tisočev barvnih koščkov. Tudi če so mnogi manjkali, je bil celotni obris vendarle dokaj dobro viden.

Dalje

Bojan Pavletič

5.

SVETOVNIH

NOGOMETNIH PRVENSTEV

Ker je odstopilo od finalnih borb tudi nekaj drugih držav, ki so si že priborile pravico do nastopa v finalu, so prireditelji pozvali na dve izpraznjeni mesti Francijo in Portugalsko, ki sta bili v uvrstitvenih srečanjih premagani. Obe pa sta vabilo zavrnila. Okrnjeni finale prvenstva se je odvijal tako z dvema štiričlanskima skupinama, eno tričlansko, v eni pa sta bili le dve moštvi.

V uvrstitvenih srečanjih 4. svetovnega prvenstva je vzbudilo največ zanimanja tekmovalje v 2. evropski skupini, kjer je Jugoslavija z lahkoto premagala Izrael, vse drugače pa je bilo s Francijo, Jugoslavija in Francija sta odigrali kar 3 tekme in 6 podaljškov, preden je Čajkovski dosegel v 6' zadnjega podaljška gol iz zelo težkega položaja ter s tem zadetkom izločil Francoze.

Formula finalnega dela tega prvenstva je bila nova. Opustili so izločilni turnirski način tekmovalja ter razdelili moštva na 4 skupine. Zmagovavec vsake se je uvrstil v skupino končnega finala, kjer je igral vsak proti vsakemu.

Najbolj dramatični dogodki tega prvenstva so bili v 1. finalni skupini. Po štirih tekmah je Jugoslaviji zadostoval proti Braziliji samo neodločen izid za napredovanje, Brazilija pa je rabila le zmago. Na tribunah mamutskega stadiona Maracana so postavili svetovni rekord: 200.000 mest je bilo zasedenih. Zaslužek je znašal 4 in pol milijona kruzorov, kar je predstavljalo tudi svetovni rekord.

Pri izhodu iz slačilnice je najboljši jugoslovanski igralec Rajko Mitić udaril z glavo ob neko oviro in ostalih deset »plavih« je začelo igrati brez njega. Preden se je vrnil v sedmi minuti na igrišče, je bilo stanje že 4 minute 1:0 za domačine. Tudi drugi gol je padel v jugoslovansko mrežo in gostje so ostali brez neodločenega izida in brez napredovanja. Maracana je divjala, vrela in bobnela ter dajala duška veselju z rjovenjem in streljanjem.

V drugi skupini je Anglija premagala Čile, Čile ZDA, ZDA pa Anglijo. Ker je izven tega čarobnega trikotnika Anglijo premagala tudi Španija, se je za otočane prvi izlet iz svoje izolacije končal žalostno.

Tekma, v kateri so Švedi premagali Italijane, je bila za tretjo skupino odločilna. Zmaga se je švedskim igralcem dvakrat izplačala. Prvič: prišli so v višjo skupino. Drugič: po prvenstvu so jih Italijani najeli za masne plače v svojih klubih. Še se spominjamo imen kot Nordhal, Andersson, Sundquist, Palmer, Jeppson, Skoglund, Nilsson in Melberg.

Ker sta bili v zadnji skupini le dve moštvi, je Urugvaj enostavno pregazil Bolivijo z 8:0 in vse je bilo končano.

V končnem finalu sta se zbrali po dve južnoameriški in evropski moštvi. Že v začetku je bilo jasno, da lahko postane svetovni prvak le eden: Brazilija. Evropejka Švedski in Španiji je nasula v mrežo skupno 13 golov in prejela le dva. Edini nevarnejši nasprotnik je bil Urugvaj, toda v prvem srečanju s Španijo je le izenačil, Švedsko pa je odpravil z enim samim golom razlike. Zadnja tekma prvenstva med obema južnoameriškima enajstoricama naj bi torej bila bolj kot končni finale — formalnost. Domačinom je zadoščal neodločen izid. Brazilski navijači so se pripravljali na večdnevno proslavljanje zmage. Ko so prvi gol dosegli Brazilci, se je ogromni stadion stresel v temeljih od radosti, ki je presegala 160.000 gledavcev. V 20 minutih drugega polčasa je Urugvaj izenačil. Tribune so onemlele. 14 minut kasneje je Urugvaj povisal. Nad stadionom je zavladala grobna tišina. Čez naslednjih 11 minut se je 160.000 gledavcev brez besed razšlo. Na stadionu ni ostal nihče. Niti godba, ki bi morala odigrati urugvajsko državno himno. Izginila je urugvajska zastava in izginil je zmagovalni oder. Zmagovavcem niso mogli prirediti svečane podelitve nagrad. Brazilci so pripravili slovesnost za svoje igralce. Tujcev niso marali gledati v svojih vlogah.

Sreča Urugvajcev zato ni bila nič manjša. Največje slave sta bila deležna strelca obeh golov. Prvi se je imenoval Schiaffino, drugi Ghiggia. Kasneje sta se tudi ona dva preselila (kot »oriunda«) v Italijo.

5. SVETOVNO PRVENSTVO: SVICA, JUNIJ-JULIJ 1954

Svetovni prvak: ZAH. NEMČIJA; (2. Madžarska, 3. Avstrija, 4. Urugvaj). Prijavljenec: 38. — Odstopila: 2 (Formosa in Poljska).

Udeležencev: 36 (Anglija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Brazilija, Češkoslovaška, Čile, Egipt, Finska, Francija, Grčija, Haiti, Irska, Italija, Izrael, Japonska, Jugoslavija, Koreja, Luksemburg, Madžarska, Mehika, Norveška, Paragvaj, Portugalska, Posarje, Romunija, Sev. Irska, Škotska, Španija, Švedska, Svica, Turčija, Urugvaj, Wales, Zah. Nemčija in ZDA).

Opravljenih srečanj: 83. (57 uvrstitvenih, 26. finalnih).

UVRSTILNA SREČANJA

1. skupina: Zah. Nemčija, Norveška, Posarje.

Norveška — Posarje	2:3
Norveška — Nemčija	1:1
Posarje — Norveška	0:0
Nemčija — Posarje	3:0
Nemčija — Norveška	5:1
Posarje — Nemčija	1:3

2. skupina: Belgija, Finska, Švedska.

Finska — Belgija	2:4
Švedska — Belgija	2:3
Finska — Švedska	3:3
Švedska — Finska	4:0
Belgija — Finska	2:2
Belgija — Švedska	2:0

Lestvica:

Zah. Nemčija	4	3	1	0	12	3	7
Posarje	4	1	1	2	4	8	3
Norveška	4	0	2	2	4	9	2
Finalist: Zahodna Nemčija.							
Belgija	4	3	1	0	11	6	7
Švedska	4	1	1	2	9	8	3
Finska	4	0	2	2	7	13	2
Finalist: Belgija.							

3. skupina: Anglija, Sev. Irska, Škotska, Wales

Sev. Irska — Škotska	1:3
Wales — Anglija	1:4
Škotska — Wales	3:3
Anglija — Sev. Irska	3:1
Sev. Irska — Wales	2:1
Škotska — Anglija	2:4

Lestvica:

Anglija	3	3	0	0	11	4	6
Škotska	3	1	1	1	8	8	3
Sev. Irska	3	1	0	2	4	7	2
Wales	3	0	1	2	5	9	1
Finalista: Anglija in Škotska.							

4. skupina: Francija, Irska, Luksemburg.

Luksemburg — Francija	1:6
Irska — Francija	3:5
Irska — Luksemburg	4:0
Francija — Irska	1:0
Francija — Luksemburg	8:0
Luksemburg — Irska	0:1

Lestvica:

Francija	4	4	0	0	20	4	8
Irska	4	2	0	2	8	6	4
Luksemburg	4	0	0	4	1	19	0
Finalist: Francija.							

5. skupina: Avstrija in Portugalska.

Avstrija — Portugalska	9:1
Portugalska — Avstrija	0:0
Finalist: Avstrija.	

6. skupina: Španija, Turčija.

Španija — Turčija	4:1
Turčija — Španija	1:0
Turčija — Španija	2:2
Finalist: Turčija (z žrebom).	

7. skupina: Poljska, Madžarska.

Poljska odstopila.		
Finalist: Madžarska.		

8. skupina: Bolgarija, Češkoslovaška, Romunija.

Češkoslovaška — Romunija	2:0
Romunija — Bolgarija	3:1
Bolgarija — Češkoslovaška	1:2
Bolgarija — Romunija	1:2
Romunija — Češkoslovaška	0:1
Češkoslovaška — Bolgarija	0:0

UVRSTILNA FINALNA KOLA

1. skupina: Brazilija, Francija, Jugoslavija, Mehika.

Jugoslavija — Francija	1:0
Brazilija — Mehika	5:0
Francija — Mehika	3:2
Brazilija — Jugoslavija	1:1

Lestvica:

Brazilija	2	1	1	0	6	1	3
Jugoslavija	2	1	1	0	2	1	3
Francija	2	1	0	1	3	3	2
Mehika	2	0	0	2	2	8	0
Uvrščeni: Brazilija in Jugoslavija.							

2. skupina: Koreja, Zah. Nemčija, Madžarska, Turčija.

Madžarska — Koreja	9:0
Nemčija — Turčija	4:1
Madžarska — Nemčija	8:3
Turčija — Koreja	7:0

Lestvica:

Madžarska	2	2	0	0	17	3	4
Zah. Nemčija	2	1	0	1	7	9	2
Turčija	2	1	0	1	8	4	2
Koreja	2	0	0	2	0	16	0
Dodatno srečanje:							
Zah. Nemčija — Turčija	7:2						
Uvrščeni: Madžarska, Zah. Nemčija.							

3. skupina: Avstrija, Češkoslovaška, Škotska, Urugvaj.

Avstrija — Škotska	1:0
Urugvaj — Češkoslovaška	2:0
Urugvaj — Škotska	7:0
Avstrija — Češkoslovaška	5:0

Lestvica:

Češkoslovaška	4	3	1	0	5	1	7
Romunija	4	2	0	2	5	5	4
Bolgarija	4	0	1	3	3	7	1
Finalist: Češkoslovaška.							

9. skupina: Egipt, Italija.

Egipt — Italija	1:2
Italija — Egipt	5:1
Finalist: Italija.	

10. skupina: Grčija, Izrael, Jugoslavija.

Jugoslavija — Grčija	1:0
Grčija — Izrael	1:0
Jugoslavija — Izrael	1:0
Izrael — Grčija	0:2
Izrael — Jugoslavija	0:1
Grčija — Jugoslavija	0:1

Lestvica:

Jugoslavija	4	4	0	0	4	0	8
Grčija	4	2	0	2	3	2	4
Izrael	4	0	0	4	0	5	0
Finalist: Jugoslavija.							

11. skupina: Haiti, Mehika, ZDA.

Mehika — Haiti	8:0
ZDA — Haiti	4:0
Haiti — Mehika	0:4
Mehika — ZDA	4:1
Mehika — ZDA	3:1
Haiti — ZDA	2:3

Lestvica:

Mehika	4	4	0	0	19	2	8
ZDA	4	2	0	2	9	9	4
Haiti	4	0	0	4	2	19	0
Finalist: Mehika.							

12. skupina: Brazilija, Čile, Paragvaj.

Paragvaj — Čile	4:0
Čile — Paragvaj	1:3
Čile — Brazilija	0:2
Paragvaj — Brazilija	0:1
Brazilija — Paragvaj	4:1
Brazilija — Čile	1:0

Lestvica:

Brazilija	4	4	0	0	8	1	8
Paragvaj	4	2	0	2	8	6	4
Čile	4	0	0	4	1	10	0
Finalist: Brazilija.							

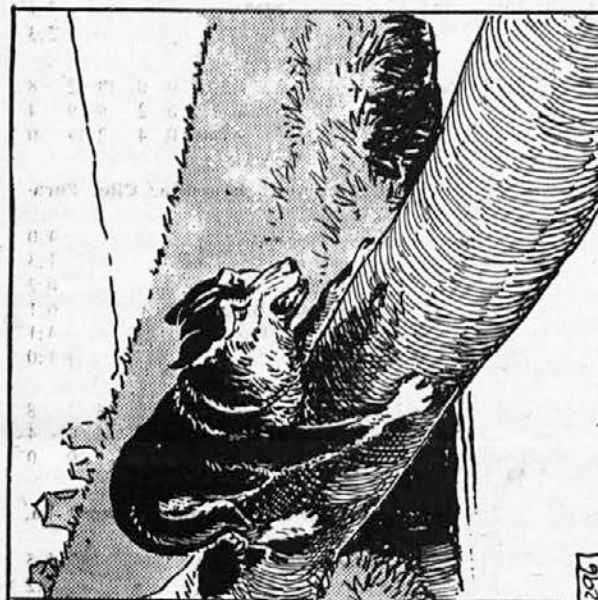
13. skupina: Formosa, Japonska, Koreja.

Japonska — Koreja	1:5
Japonska — Koreja	2:2
Formosa odstopila.	
Finalist: Koreja.	

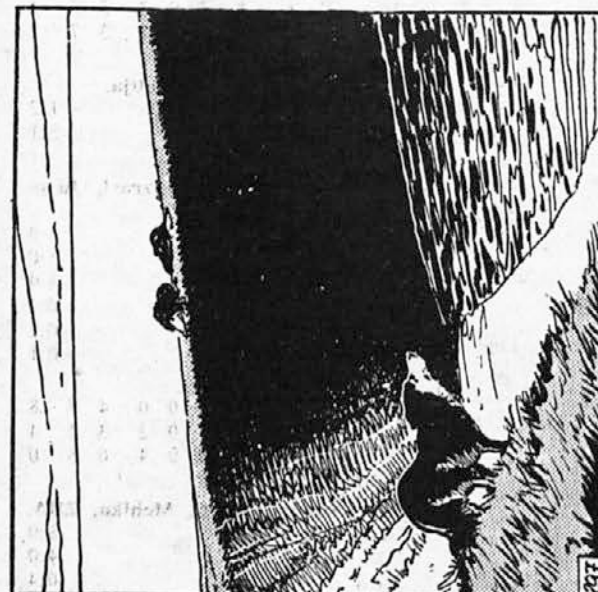
(Dalje)

295. Bober se njegovemu napadu ni mogel več umakniti v vodo. Nekaj časa sta se valjala po bregu sem in tja, že sta bila napol v vodi, ko se je Kazanu bober izmaknil. Bil je v svojem elementu, v katerem se Kazan ni znal boriti. Zmeden je Kazan planil na suho in ohladil svojo jezo z uspešnim padom na mladega, neizkušenega tobrca.

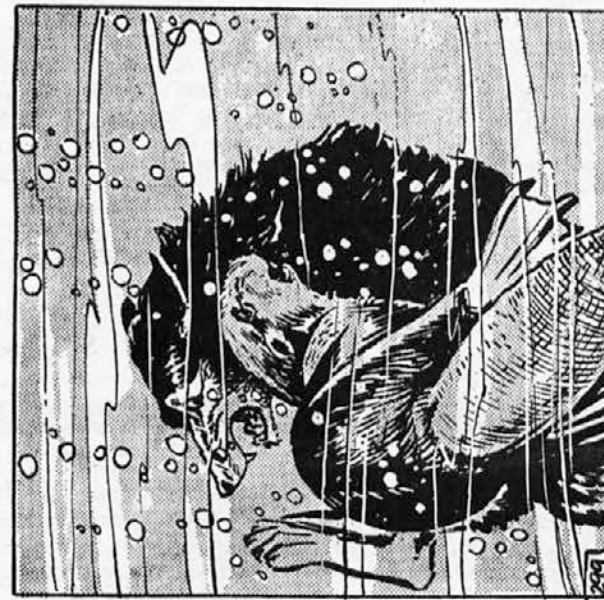
296. Stari vodnik je sedel na jez in skical svoje bobre na posvet. Videl je, da Kazan ne pride napdat v vodo in je ukazal, da naj se vsi bobri preselijo na drugi breg reke. Tam so mirno nadaljevali s svojim delom, Kazan pa je neštokrat zamen roskušal, da bi po spolzkem robu jezu prešel na drugi breg. Poem se je čimomil zvižal.

297. Stikel je kake pol milje navzgor ob potoku in ga tam preplaval. Potem se je začel previdno bližati naselbinj bobra. Videl je, kako trije ali štirje bobri utrjujejo nasip. Kot b'isk se je pognal bliže, na skrito mesto pod jezom, kjer je bila voda nizka in mu je segala komaj do tretuha. Potem je začel plezati navzgor.

298. Ko je dvignil glavo na rob, je videl komaj za korak oddaljeno glavo starega vodnika. Bober ni imel več časa za beg. Kazan je že planil nanj in mu zasadel zobe v tilnik. Vendar je pes na jezu kralju izrabil ravnotežje. Bober ga je pograbil za trlo in že sta se oba zvrnila v globok tolmun, kjer je bil Kazan le slab nasprotnik.

299. Bober se je potarlat in včel Kazana za seboj. Kazanu je voda vdirala v oči, nos in usta, nič ni ne videl ne slišal. Dvigniti se ni mogel in tako sta se kmalu oba valjala na mehkih tleh tolmuna. Kazan se je začel boriti za življenje. S poslednjimi močmi se je poskušal osvoboditi bobrovega prijema, pa mu ni uspelo.

300. Tedaj pa ga je spustil stari bober sam. Videl je, da Kazan pod vodo ni vajen boja, spustil ga je, saj ni bil maščevalen. Skoraj utopljen se je Kazan dvignil nad površino in se neboljeno oprjel ven, ki je štrlela iz jezu. Voda mu je tekla iz gobca in ušes, lovil je sapo. Priznati si je moral, da je popolnoma poražen.

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER

Za

naše

najmlajše

50